Ч. 235 13.830. Львів, середа 24. жовтня 1934. Poсztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

КОНФІСКАТА „ДІЛА".

Понеділкове число „Діла" з 22. п. м. підпало конфіскаті за один уступ у передовій статті „Мадярський премієр у Варшаві й українське Закарпаття" та за одну статтю на 6. сторінці, яку цензура вичеркнула в цілости разом з наголовком. Це вже 38-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

Світовий протижидівський союз.

ЖЕНЕВА, КАП. Від 22. до 28. вересня ц. р. в Белінцоні в Швайцарії радив міжнародній протижидівський конґрес над розвязкою жидівської проблеми. На конґресі були представники 27 держав. Комісія цього конґресу, яка досліджує цю проблему від 1923 р. рішила: змінити „Товариство пропаґанди чину" на „Світовий протижидівський союз". Новозаснований союз звертається до всіх народів з покликом уладити протижидівський світовий конґрес, який мав би вирішити такі проблеми: 1) устійнити програму спільної акції з метою покінчити з галапасним життям жидівства, що має поселитись на новій великій території, де міг би приміститися цілий жидівський нарід; 2) покликати постійне центральне бюро союзу; 3) видавати місячник, орган Союзу; 4) видати відозву до всіх народів зі заявою, що кожний нарід має право до свобідного розвитку на своїй території без жидівських галапасів та його міжнародніх інтриґ, які заколочують світовий мир і нищать братерство людства; 5) Союз доложить зусиль, щоби знищити надужиття жидів, звернені проти загальних інтересів людства. Не чекаючи на конґрес, Союз покликав до життя центральне бюро, якого осідок буде по черзі в тих державах, що входять у склад союзу. До центрального бюра увійшли представники В. Британії, Голяндії, Франції, Німеччини, Швайцарії, Мадярщини, Туреччини і Польщі.

Франція побоюється зміни
політики в Юґославії та Румунії.

ПАРИЖ, 22. 10. ПАТ. „Льордр" помістив статтю про закордонну політику Франції. Мін. Ляваль у противлежності до Бріяна є реалістом. Тому бажає зустрінутися з Мусолінієм. Новий міністр переконаний, що союз Франції з балканськими державами буде трівким тоді, коли Італія не тільки не буде їх боятися, але буде з ними співпрацювати. Суперництво Італії та Юґославії може вийти на користь тільки Німеччині, яка веде тепер у Юґославії велику пропаґанду. Король Олександер побоювався наслідків тієї пропаґанди і тому рішився їхати до Парижа. З подібною зручністю веде Німеччина свою політику в Румунії, яка находиться в тяжких господарських клопотах. Тому слід сподіватися, що молоде покоління Румунії зірве союз з Францією. „Льордр" радить берегти дотеперішніх союзників та протиділати німецькій пропаґанді. Крім того треба шукати за новими союзниками.

Дальші арештування хорватів.

ЛІЄЖ, 22. 10. ПАТ. Бельґійська поліція з представником французької поліції переслухала Періча, головного співробітника Павеліча. Періч заперечив, наче би орґанізував марсельський атентат. Признався, що у Франції зустрінувся з Кватерніком. Преса пише, що Періч змінив 17. жовтня ц. р. чек на суму 4.800 фр., чек виставлено 9. жовтня ц. р. на прізвище Авіча, одного з провідників терористичної орґанізації.

ПАРИЖ, 22. 10. ПАТ. У літнищі Дієп арештували хорвата Артаґовича, який мав мадярський пашпорт, виставлений у Будапешті 5. лютого ц. р.

Воздушні маневри біля Риму.

На летовищі Фурбара, 50 км. від Риму, відбувся в присутности Мусолінія та італійських ґенералів воздушні маневри, щоби випробувати ділання найновіших вибухових матеріялів. У маневрах взяло участь 160 воєнних літаків. Переведено атаку на морський арсенал, промисловий центр і летовище, які відтворено згідно з дійсністю. Скинено около 1000 бомб загальної ваги 35.000 кг. Після вправ Мусоліні переконався особисто про наслідки бомбардування.

Нова загроза
української кооперації.

Розмова з президентом РСУК., сен. Ю. Павликовським.

Львів, 22. жовтня 1934.

Знаючи, що найдальше до 9. листопада, згідно з новелею до кооперативного закону з 13. III ц. р., всі Ревізійні Союзи в Польщі мають подбати за затвердження їх права на ревізію кооператив, ми звернулися до голови Ради РСУК з просьбою поінформувати нас про стан, в якій стадії находиться т. зв. авторизація Ревізійного Союзу. Очевидно, що це справа, яка цікавить найширші українські кола тому, що вона тісно вяжеться просто зі збереженням 30-літніх національних надбань української кооперації.

Голова Ради РСУК, сен. Ю. Павликовський, вияснює, що РСУК, повинуючись постановам ст. 3. згаданої новелі до кооперативного закону, ще 20. VI.ц. р. вніс до міністерства скарбу подання на затвердження йому права на ревізію. На це щойно дня 18. жовтня ц. р., себто саме 4 дні тому, наспіла з міністерства скарбу відповідь (датована 16. ц. м.), що Ревізійному Союзові Українських Кооператив не можна надати права ревізії тому, що його дотеперішній статут не відповідає вимогам зновелізованого кооперативного закону. РСУК — кажеться у тому письмі — міг би дістати право ревізії, колиб в речинці до 30. жовтня ц. р. (себто ледви за один тиждень часу!) змінив цілком свій статут, згідно з вимогами міністра скарбу або бодай до того речинця представив міністрові скарбу проект зміни статуту по лінії, висловленій у тому міністерському листі. Ці вимоги такі...

— Вибачте, пане голово, але мене найбільш дивує короткий речинець, даний на зміну статуту, яку щойже мусять перевести Заг. Збори. Чи Вам раніше нічого про це з Варшави не казали?

— Про переведення зміни статуту формально згідно з законними вимогами, себто на підставі рішення Загальних Зборів, мови бути не може, бож ми обовязані, на підставі істнуючого ще теперішнього статуту, скликати Загальні Збори на 2 тижні раньше, — а тих двох тижнів уже нема! Тому на президіяльнім засіданні з Дирекцією РСУК, скликаному негайно після того, як прийшло те письмо з міністерства, себто 19. ц. м., всім нам ясно було, що до 30. ц. м. можемо обмежитися тільки до вложення проекту зміни статуту. Той проект представимо Раді РСУК, яку я скликав на 25. ц. м. Над проектом нового статуту працюємо тепер на дві руки, а саме я сам і паралельно Дирекція РСУК зі своїм правним Виділом.

Щодо того, наскільки нас письмо міністерства заскочило, звертаю увагу, що ми внесли прецінь письмо до міністерства ще 20. червня. Щойно 10. жовтня міністерство розпочало (досі ще не закінчену) ревізію нашого Союзу. Належе-

долі тої ревізії, беручи участь у засіданні злучених комісій — організаційної і правничої — кооперативної Ради, при міністерстві скарбу у Варшаві, я довідався разом з іншими членами цих комісій, що кожний Ревізійний Союз дістане від міністра скарбу 11 основних вимог щодо устрою Ревізійних Союзів, які будуть компетувати на право ревізії. Тоді теж предсідник кооперативної Ради заповів, що ті вимоги, пристосовані відповідно до кожного окремого Союзу дістане кожний Союз на письмі. Тому вперше РСУК з конкретними вимогами запізнався щойно 4 дні тому.

Беручи під увагу короткі речинці, сам предсідник Кооперативної Ради заявив, що Ревізійні Союзи, які не зможуть дотримати того короткого терміну, можуть дістати право ревізії тимчасово на 4 місяці, впродовж яких мусять змінити статут. Остаточний термін минає 9. березня 1935. Тому, що ми вживаємо всіх зусиль, щоби до 30. жовтня предложити проєкт зміни статуту, а належимо до найбільших і найповажніших Ревізійних Союзів, маємо всі підстави думати, що *затвердження права ревізії вже навіть у первісному законному речинці, себто до 9. листопада ц. р., дістанемо*. Слід підкреслити, що найближче засідання Кооперативної Ради, яка буде давати опінію міністрові скарбу, яким Ревізійним Союзам признати право ревізії, скликане саме на 30. жовтня ц. р.

— *Якіж конкретні вимоги ставить міністр?*

— Ці вимоги дуже різні, неоднакового характеру. Деякі з них торкаються другорядних справ, і вони несуттєві і торкаються радше перебудови статуту без впливу на устрій і характер праці РСУК. Інші знову вимоги суттєві, які проте передбачує закон у загальних рямцях. Третю категорію вимог творять ті точки, які заскакують нас своєрідною інтерпретацією закону, не випливаючи — на наш погляд — ані з букви ані з духа закону.

Другорядних речей не будемо торкатися, бо вони щонайвище цікаві фахівцям. Зате на перше місце вибивається вимога *територіяльного і фахового обмеження дотеперішніх, 30-літньою працею придбаних, прав нашого Союзу, загарантованих також конституцією польської Республики*.

Серед цих вимог найболючішою вимогою є звуження терену діяльности РСУК до 3-ох східно-галицьких воєвідств, коли РСУК обєднує кооперативи у краківському воєвідстві (Лемківщина — 22 кооперативи) і на північно-західних землях: у волинському воєвідстві (296 кооператив), поліському (30) і люблинському (68). Все це члени Ревізійного Союзу, разом у числі 416, — вони теж творять ок. 12 прц. загалу членів Ревізійного Союзу. Крім отих членів на названих теренах є ще поверх 250 кооператив, які Ревізійний Союз зорганізував та які ждуть, щоб їх до Союзу прийняли. Отже разом Ревізійний Союз мав би втратити близько 700 кооперативних одиниць. Поминаючи це слід ствердити, що найбільшим ударом для нас є намагання звузити терен діяльности верховної української кооперативної установи до неповної галицької території. РСУК буде вживати всіх заходів, щоби відвернути від українського кооперативного руху ту велику загрозу.

Менше діймаючим для нас є обмеження праці РСУК до деяких видів кооперації, бо тут втримався Ревізійний Союз як осередок і керманич кооператив рільничого середовища, про що була мова на діловій конференції з автором новелі до кооперативного закону, теперішнім премієром, ще 14. листопада минулого року і про що обширно казали промовці обох Українських Клюбів у своїх виступах у соймі і сенаті. Фактично мали би тут відпасти 24 кооперативи (будівельні, урядничі і службовицькі, робітничі, халупничі та кооператива праці); найбільше тут кооператив кредитових службовиків і функціонарів, яких РСУК нараховує 18. Маємо надію, що перевірка кляснфікації тих кооператив зменшить число відпадаючих від нас

Позатим окремою спірною точкою було між усіми Ревізійними Союзами в Польщі та міністерством фінансів знову свобідна інтерпретація ст. 61. кооперативного закону, чи затверджуванню Кооп. Ради підлягають крім ревізорів також інші органи Ревізійних Союзів, зокрема члени Дирекції, якщо вони одночасно не є ревізорами. З духа закону не виходить вимога, щоби затверджуванню підлягали також і не-ревізори, бо самі Ревіз. Союзи, як установи, підлягають надзорові міністра скарбу а домагання уряду, щоби бюджети Рев. Союзів, правосильно приняті загальними зборами, були затверджені міністром скарбу, не встоялося на комісіях і міністр скарбу з того вимоги зрезиґнував. Є теж і інші вимоги законом не обосновані, як напр. вимога забезпечити господарській самоуправі місце в надзірних органах Рев. Союзів, — які треба ще з'ясувати й узгіднити, — але подрібний їх розгляд завів би нас задалеко.

— *Висновок?...*

— Висновок такий, що перед українською кооперацією стоїть ще обовязок нелегкої боротьби за підстави свобідного розвитку в межах обовязуючого права на нашій національній території. Традиція української кооперації і капітал праці, вложений в господарське відродження нашого народу, є тим джерелом, з якого черпаємо моральні сили до цієї боротьби.

Нова відозва зі Станиславова.

ЩО ПОРУЧАЄ ДУХОВЕНСТВУ СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ ЕПИСКОП ГРИГОРІЙ ХОМИШИН.

Найновіше (80.) число „Нової Зорі" з 21. ц. м. приносить на першому місці величезну відозву епископа Григорія Хомишина до духовенства Станиславівської Єпархії, в якій читаємо між іншим:

„Один з наших письменників у збірці своїх гумористичних оповідань під заголовком „Прижмуреним оком" дуже влучно представив старого більше як вісімдесятьлітнього жида Гершка з повітового міста, котрий так зжився зі своїм смітником, що коли того смітника не стало, він з туги і жалю помер".

„Цей трагічний комізм Гершка з його смітником так живо нагадує нам наш правдиво болючий трагізм з нашим духовим смітником. Се наш гнилий і сопухом воняючий консерватизм, який я між іншими старався представити в моїй брошурі: „Українська Проблема". Ми так зжилися з нашими „славнозвісними" традиціями, нашими закостенілими і заплісніли звичаями, глупими пересудами, безосновними підозріннями і посуджуваннями, ми так затверділи в нашім диявольскім упорі, що поза тим нашим смітником не бачимо і не можемо бачити вищих справ, ширшого життєвого горизонту та ясного світла, подібно як той Гершко не бачив поза своїм смітником буйної трави і прегарних овочевих дерев у своїм саді. Крім сего ми не бачимо також грізних небезпек, викликаних теперішніми обставинами і подіями, які нині доконуються. Ми якісь знечулені. Ідеалізуємо той наш духовий смітник, наші гнилі болячки гласкаємо і закриваємо, убийчим сопухом немов зачаджені і затроєні, мріємо, фантазуємо немов в малярчичній пропасниці".

„Таким клясичним виквітом нашого затроєного духового смітника може нам послужити брошура під заголовком: „Три Синодальні Архієреї". В тій брошурі так принадно змальовані і представлені наші заскорузлі звичаї, наші звихнені традиції і наші заплісніли погляди і упередження, що справді можуть незрячих за собою потягнути, а заразом віднужити й остудити почування і катол. Церквою. З тої брошури виходилоб, що треба дуже чувати і бути обережним, щоб не дай Боже, Рим т. є. катол. Церква, не принесла нам замість хісна, шкоди. Що за розуміння катол. Церкви?!"

Після дальшої характеристики тої брошури і „нашого заскорузлого духового смітника" читаємо далі:

„Думаємо давними перестарілими категоріями. Не бачимо, які зайшли зміни, котрі загрожують під оглядом релігійним, освітнім і культуральним. Головно за

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. ЖОВТНЯ 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 6

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

Хоч хата моїх родичів була тісна і низька, та було в ній завжди повно людей і життя. У родичів була велика гостинність. Часто зїздилася до них родина і сусіди. До батька, що довгі роки був деканом, зїздилося багато священиків. При родичах виховувалося багато з молодшого покоління родини. Звідсіля посилали їх до шкіл, тут їх віддавали заміж, тут родилися діти. Говилів був довгі роки осередком і серцем усієї родини, звідси розпливалося все добро. Родичі не знали скупости і для кожного було там отверте серце і кишеня.

Дотація парохії Говилів Великий, до якої належало ще й друге сільце, Говилів Малий, була несогірша, хоч не належала вона до найліпших подільських парохій. Ерекціонального грунту було 115 моргів, майже все орне; паші було дуже мало, ліса не було зовсім. За топливом посилати треба було до ліса дві-три милі і платити дорого. Околиця чисто подільська, без ліса, без ріки і ставу, самі розлогі рівні простори, виглядає одноманітно для ока, одначе вона родюча й видатна. З господарства на ріллі черпали мої родичі весь дохід. Доходи з парохіяльних треб були дуже малі. Батько був дуже добросердний і мягкий. Він не мав звичаю ставити парохіянам ніяких домагань щодо треб. Кожний давав, що хотів, а як котрий ще до того скопився, то батько й це опускав. Тому доходи з iura stolae були невеликі, без порівнання менші від приходів у інших сусідніх парохіях. Нераз чув я, як священики докоряли батькові, що псує парохіян і через це зменшує доходи інших священиків, одначе він зі свого становища не поступався.

Душею господарства була моя покійна мама, славна господиня на всю околицю. Вставала вона зимою і літом в год. 4. рано і працювала власними руками при господарстві. Її ока не увійшло ніщо і завдяки її трудам та запопадливости господарство йшло добре і було для кожного все, чого лиш було потреба. Господарство велося, особливо в давніших часах, які я затямив, більш природне, як грошеве. Господарські плоди спотребувалися дома. Дома ткали полотно, навіть наливали свічки. Наймитів оплачувано також переважно не грішми, а в натурі. Діставали одіж, білля, чоботи, а також і збіжжа. За жнива платили також у натурі. Женці жали за сніп; який це був сніп, залежало від роду збіжжа. Звичайно від озимини давали сніп 8-ий або 9-ий, від ярого збіжжа 10-ий до 12. В селі були халупники і малоземельні селянські родини, що робили з року на рік за сніп на ерекціональних (попівських) грунтах і це становило відтак увесь рік головну основу їх прожитку й удержання. За грішми було в тих часах (60 рр.) тяжко. Та зате все було дешеве. Тямлю часи, як фунт мяса коштував 3 крайцарі. За станцію й удержання ученика в такому дорогому як Тернопіль, місті, платили 9 до 12 ринських місячно. Пізніше, як я вже ходив до гімназії (70 рр.), підскочили ті ціни 15—18 ринських місячно. З продуктів господарства продавали хіба збіжжа, передусім пшеницю і жито; щойно в пізніших роках, як грунтове господарство почало набирати характеру більш грошевого, продавала моя мати дещо і зі свого господарства, передусім масло, яке в Тернополі мало великий попит та якого ціна в тих часах доходила до найвищої суми 1 золотого ринського за кварту.

В попівських домах жили добре і була там велика гостинність. При кожній нагоді збиралися у великому числі гості, в кожні свята, імянини та празники. Особливо празники та відпусти давали нагоду до чималих зїздів та широкої забави. Тямлю добре наші говилівські празники на Успення при кінці серпня. Тревали вони в тих часах по кілька днів. Пора була догідна, бо скінчилися жнива, а звичайно сприяла погода. Кого не було в нас на тих празниках! Свої й чужі, прошені й непрошені, кожний, хто вступив у хату, був пожаданим гостем. На незвичайно широку скалю відбувалися попівські весілля. Бувала на такім весіллі часто сотня або й більше гостей. В цілім селі випрятувалися порядніші хати, в яких містилися гості. Було звичаєм просити не лиш усю родину з обох сторін, але й усіх знайомих і сусідів, весь повіт. Молодь приїздила без запросин, а із старших осіб приїздило багато на запросини інших запрошених. Це було принятим звичаєм. Тягнулися весілля що-найменше три дні, часто тиждень. Гості спали по селянських хатах та битком виповняли всі господарські будинки попівства. Стелили спати по стодолах, шопах, у засіках, шпихлірах, навіть у кошницях від кукурудзи. Було тісно, та весело. Кілько то зїзд

ває духовенство не здає собі справи на що заноситься. По світовій війні цілий світ колибається в замішанню і хаосі. Якісь темні, але укриті сили, підміновують цілий порядок, установлений Божим правом природним і надприродним. Плянова щораз більше змагається борба і наступ проти Церкви й релігії. Духовенство не здає собі справи, що колись може незабаром, прийде час, що духовенство буде позбавлене всякої правної опіки й оборони, як також матеріяльного удержання і буде викинене на брук. І тому не вистарчить давна, вигідна метода душпастирювання, не вистарчить тільки голошення проповідей і сповнювання звичайних душпастирських функцій, але конечне апостольство жертви, самопосвяти, терпіння і молитви. Треба тепер створити армію христових душ, котрі б разом з духовенством боролися за Боже царство".

„Крім сего духовенство обовязане звернути сильну і чуйну увагу також на жерела, з котрих нам переважно загрожують небезпеки і підняти завзяту боротьбу. Маю тут на увазі головно всякого рода світські установи, як **читальні, народні доми, кооперативи та інші**. Бо вони двигнулися переважно жертвою і старанням духовенства. А тепер вони в переважній части стали гніздами й домівками організацій ворожих Церкві і вірі, а всякі познаки вказують, що й решта з часом займе подібне вороже становище. Ніхто не заперечить, що всякі деструктивні затії кохються переважно в тих установах, а сектанти знаходять в них приют. Всякі бунти в парохіях проти Ієрархії мають огнище в читальнях або інших установах. Організатор, чи який інший демагог, що скаже і проголосить в читальні чи в кооперативі, то се має послух у вірних, а упімнення і проповідь священика в церкві або не має впливу, або священик просто висміяний і злегковажений і навіть виражений на напасти й ворожнечу. Одначе загал духовенства сего не бачить і не відчуває. Навпаки, бере в них участь і спомагає та задурює себе надією, що в той спосіб запобіжить лиху. Тимчасом ворожі вплив під рукою духовенства з кождим днем змагаються і коли відчують певні своєї сили, виповідять отверту боротьбу вірі і Церкві, згуртувавши в своїх установах зведених вірних, а церкви опустіють".

„Ізза сеї причини треба подбати про установи, котрі б стояли під впливом і властю Церкви. В той спосіб спаралізується деструктивна робота і вплив світських ворожих установ. І про се треба конче подбати і то чим скорше, бо вичікування може гірко завести. Вже три до дванадцяту. Коли духовенство про се не подбає, колись гірко буде покутувати".

Змалювавши так грозу теперішнього стану, станиславівський епископ робить такий висновок:

„Відчуваючи і маючи на оці руїну грозячу під кождим оглядом, я постарався о **статут Товариства під назвою „Скала" і статут Читальні під тою самою назвою.** Товариство се обнимає всю життєву діяльність під кождим оглядом і то під забезпеченим впливом Церкви. Поручаю Всечесному Духовенству занятися сим Товариством і основувати по парохіях дотичні установи, а передовсім Читальні. Головний Виділ сего Товариства становить центр, який надає одноцільну акцію по парохіях, а Читальні по парохіях дуже легко оснувати, бо не треба в кождім даним случаю просити світську власть о потвердження статутів, вистарчить, коли 10 членів в даній місцевости повідомить без ніякої таксы дотичну світську власть про основання читальні з обсягом ділання зазначеним в головнім Товаристві „Скала". Навіть, коли нема власного дому на читальню, то мимо того не треба відволікати в ІІ основанню, на разі треба її примістити в винанятім домі".

„Може хто закинути, що в тій парохії не треба читальні, в котрій світська читальня має членів доброї волі і нешкідливих для віри і релігії, то одначе мимо того треба оснувати парохіяльну читальню, бо по перше, нема певности, чи та світська читальня з часом, як се звичайно буває і досвід учить, не переміниться в ворожу установу. По друге, се нічо не шкодить, коли побіч світської читальні є також парохіяльна, котра може бути стримом і гальмою для світської читальні, щоб вона не стала ворожою. Буває часом, що в більшій і розгалуженій місцевости є кілька світських читалень, чому отже в парохії побіч світської не може бути також парохіяльна читальня? Вкінци, коли вільно основувати світські читальні, то чому не вільно основувати також читалень під впливом і покровом Церкви? Прецінь світські установи не мають виключного права монополю".

„З нинішним Пастирським Листом про католицьку акцію розсилаю попри правильники кат. акції в Епархії і в парохії також Статут Товариства „Скала". На діяльности й установах сего Товариства, як також Читалень має спиратися Акція Католицька. Примічається, що від тепер устає назва „Парохіяльна Читальня" а натомість має називатися „Парохіяльна Читальня Скала". Рівнож належить змінити дотеперішний Статут „Парохіяльної Читальні" на Статут „Парохіяльної Читальні Скала".

В дальших розділах відозви представлено, що таке Католицька Акція і як має виглядати її праця. І хоч, мовляв, Кат. Акція аполітична і не може сама безпосередньо займатись політичними справами,

„одначе вільно членам катол. акції належати до політичної партії, коли та партія складається з католиків і веде політичні справи після засад катол. Церкви. У нас є така політична організація під назвою: **„Українська Народна Обнова" (УНО)**. Ту організацію можна сміло поручити, бо вона стоїть на католицьких основах. Організація та у нас не має популярности, бо у нас взагалі все, що католицьке, не має попиту, а по друге тому, що організація та стоїть на становищі льояльности до тої держави, в котрій знаходимося, бо се диктує простий розум і конечність, але се ще не значить, зрезигнування з культуральних домагань свого народу, се ще не значить зречення з ідеї своєї державности, коли прийде сприяюча історична хвиля і коли будемо до сего приспособлені".

Ось суттні місця найновішої відозви еп. Хомишина. Нового в ній небагато, хіба тільки ширше представлення Катол. Акції. Бож парохіяльні читальні пропагував станиславівський епископ ще перед війною, а з яким успіхом — знаємо. Ріжниця тільки та, що перед війною мали ті читальні назву „Єдність", а тепер дістали нову назву — „Скала". Чи та зміна назви причиниться до популяризації в нашому народі парохіяльних читалень, сумніваємося. Не сумніваємося тільки в одному: Якщо підчинене станиславівському епископові духовенство схоче поголовно і в цілій основі виконати його поручення, то майже в кожній місцевости Станиславівської Єпархії прийде до всяких терть і непорозумінь, а навіть до боротьби між вірними одної і тої самої церкви, що напевно не скріпить ні авторитету церкви, ні тимбільше її духовенства.

і випили люди на таких весіллях! Які то не заводилися забави та жарти! Так хіба не бавилися люди ніде і ніколи, як на наших попівських весіллях. Питомці духовної семинарії їздили на весілля цілими громадами, бо на весіллях познайомлювалися вони з панночками. Кожне весілля було завязком цілої низки нових весіль. Отже весілля мали під тим оглядом велике значіння для родинного життя і тому ніхто їх не пропускав. У тих часах не було ще по містах і містечках „Руських Касин" і „Бесід", тож кожний шукав нагоди зійтися з людьми, пізнатися дещо та забавитися. Славні були по весіллях хори питомців, які подекуди заступали пізніші концерти, що з ними їздила молодь по краю. Взагалі нема, здається, нікого між нами сучасними, хто з попівських весіль не виніс би справді веселого спомину минулого. Додати треба, що і на весіллях і в інших святах у попівських хатах брали тоді ще участь також і поляки. В теплі української гостинности топилися національні антагонізми, та вже у 80-их роках ті ідилічні відносини стали змінятися, аж дійшло до повного розмеження і розбиття навіть товариських взаємин між русинами і поляками. Тодішній руський дух, який проявлявся лиш на празниках і весіллях, не був полякам противний і вони його толерували в тих границях; та станули вони на зовсім іншім становищі, коли русини в Галичині почали набиратися національної свідомости та зажадали для себе також якихсь прав. Тут скінчилася ідилія і скінчилася приязнь. Розпочалася боротьба, що зовсім дійшла до чимраз більшого загострення. (Далі буде.)

З ЛЕМКІВСЬКИХ ГІР.

ШКОДИ ВІД ПОВЕНІ. — НА ЦЕРКОВНОМУ Й КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПОЛІ.

Грибів, 18. X. 1934.

Повінь, яка навістила цього року в місяці липні західну Галичину, захопила також Лемківщину і між іншим і грибівську округу, до якої входить 21 лемківських сіл. Головно заподіяла повінь шкоди в гірських селах, себто дальших. Між іншим потерпіли отсі села цієї округи: 1) Більцарева, 2) Богуша, 3) Королева Руська, 4) Вафка, 5) Фльоринка, 6) Брунарі Вижні і 7) Брунарі Нижні і т. д.

Шкоди ті лиш частинні в цьогоріч. зборах. І так прм. в селі Фльоринка шкоди ті виглядають так: пошкоджених є 79 господарств; шкоди в збіжу є загально на 2.239 зол.; поле забране водою: 6.865м²; поле засипане шутром: 65.815 м²; шкоди в тартаку на 10.000 зол. Подібно виглядають шкоди і в інших тутешніх селах.

По повені був між інш. у тутешній окрузі пос. Гр. Тершаківець, який оглядав шкоди в селі Фльоринці, звідки дістав статистичні дані, як вище, для загального вжитку. Одначе майже до останнього часу ніяке лемківське село не дістало ніякої помочі від уряду; щойно в останніх днях старство зачало вже видавати запомоги і деяким лемківським селам.

Які шкоди поробила повінь в інших сторонах Лемківщини, через відсутність даних не подаю. Може це хто зробить і подасть дані з інших пошкодованих сторін.

На інших ділянках тутешнього життя все по давньому: на церковному полі й далі спори за річи церковні між гр.-католиками й православними; в шкільництві всі майже учителі українці і „русскі" або перенесені в корінну Польщу, або зредуковані (як Камяна), а на їх місце прийшли лиш учителі поляки; кооперативи „русскі", які тут були, для браку проводу й надзору поупадали і взагалі не можуть покищо здобути для себе тут грунту, хоча без кооперації неможливе взагалі піднесення добробуту Лемківщини.

Зате „Лемко" в Криниці в усіх майже числах веде війну лиш з українцями, як здогадними виновниками і спричинниками Талєргофу для „русских", а сам не хоче вдаритися в груди і пошукати за ними також між своїми сторонниками! Та все таки думаємо, що вичислені там особи, як о. декан Дорицький і інші, повинні дати належну відповідь редакції тої рептильки.

От і вся тутешня „політика", що лають з цілої душі українців, замість якоїсь позитивної роботи. Та не зважаючи на вичислені причини і всякі інші перешкоди в житті тутешнього населення, українська нац. свідомість поширюється між лемківським населенням стихійно і зростає з дня на день.

В. С.

Шпигунський процес у Ленінграді.

МОСКВА, 21. 10. ПАТ. Перед колегією найвищого трибуналу в Ленінграді розглядали справу шпигунської організації. Головою тієї організації був німецький громадянин Фукс а його помічником австрійський громадянин Коттасер, що був техніком монтером у заведеннях Нуренабстрою в Мурманську. Організація притягнула до себе також совітських громадян і працювала в Ленінграді і Мурманську. Вони розвідували, де находяться відділи війська, найважніші підприємства, що служать обороні краю, летовища і т. п. Подібні інструкції Фукс видав теж австрійському громадянинові Кадлецові, який повідомив про все політичний департамент. Коттасер збирав довірочні відомости про військову фльоту. Трибунал засудив Фукса на 8 літ вязниці, Коттасера на 6, Боритковського на кару смерти а трьох інших обвинувачених на кари по 10 літ вязниці.

Вияснення

Управи Українського Національного Музею в справі О. Новаківського.

Мешкання при вул. Землковського ч. 2., зложене з пяти кімнат, передпокою, кухні, лазнички і приналежностей, занял п. Новаківський в часі війни по власній волі після капітана З. Шимоновича, який платив за оце мешкання 158 кор. Тому, що тоді не було представників Управи Музею, умови найму не було. З огляду на це довелося по закінченні війни доходити Управі Національного Музею своїх претенсій до чиншу від п. Новаківського судовою дорогою. Тоді п. Новаківський титулом чиншової належности за вісім літ, передав до збірок Нац. Музею свій автопортрет. Згодом довелося Управі Музею знову доходити належного їй чиншу від п. Новаківського судовою дорогою та на покриття цього чиншу по 1929 р. прийняти нарис образу „Явлення Христа Маргариті“ (в ціні 7.000 зол.). Рівнож у 1931 р. довелося Управі Музею доходити судовою дорогою оплати чиншу від п. Новаківського, що з кінцем лютня 1932 р. дійшла до 2310 зол. і 50 зол. коштів судової угоди з 7. 5. 1932. р.

На рахунок цієї належности вплатив п. Новаківський 6. 4. 1932 — 270 зол., а 23. 3. 1933 р. 300 зол. і 5. 10. 1933. — 70 зол. Разом 640 зол. З огляду на те, що по кінець серпня 1934 р. чиншовий довг п. Новаківського був 8.650 зол., Управа Національного Музею мусіла вступити знову на судову дорогу, бо всякі перед тим ведені спроби через уповноважених представників кураторії Нац. Музею для поладнання цієї справи з п. Новаківським залишилися без успіху. А що податкові залеглости на домі, в якому мешкає п. Новаківський та видатки направи, коминярів, золи, освітлення, сторожа є сьогодні около 6.000 зол. Управа Нац. Музею, згідно з ухвалами Кураторії у справі п. Новаківського, була фізично змушена шукати своїх претенсій на п. Новаківському, тимбільше, що 3-ий скарбовий уряд занял із збірок Музею на покриття одної незаплаченої рати чотири образи західних малярів, на квоту 1800 зол. При цій нагоді Дирекція Нац. Музею стверджує, що у звіті Управи за 1933 р. за 8. стор. ось таке до вселюдного відома подала:

„Управа Музею звертає увагу всього Громадянства на цей грізний стан наукової установи. В ньому опинилася вона завдяки повній байдужости до своїх обовязків супроти цієї установи — її довжників і всіх тих, що цю байдужість у них морально і матеріяльно піддержують. За останні 20 літ Національний Музей був змушений відчислити із своєї передбаченої дохідности за 40.000 золотих. Постійне невплачування чиншу то одним, то другим, то третім громадянином-мешканцем музейних домів стає немов би примусовою контрибуцією, якої ніяк не може видержати установа, покликана для загально-національної праці, а не для вигоди та благодіяння мешканцям її домів“.

А що п. Новаківський через польську пресу невірно інформує про фондаційне майно та дохідність Національного Музею взагалі, то на цьому місці доводиться ствердити, що фондація є власницею двох злучених чиншевих домів при вул. Землковського і Міцкевича, первісної вартости 135.000 кор. і партерового дому при вул. Петра Скарги, вартости 180.000 кор. При найкращій економічній конюнктурі ці доми давали на удержання Музею квоту 3.000 зол., до якої основник Національного Музею доплачував рік-річно квоти, потрібні на оборудування і побільшення збірок та на удержання потрібного для праці в Музею персоналу. Від 1926 р. фондація не має від о. Митрополита ніяких допомог. А що передану готівку залізного капітаку у висоті 180.000 зол. Кураторія Національного Музею вложила в розбудову для збірок, що сьогодні складаються з 80.000 предметів, то положення Національного Музею стає дійсно грізно скрутним. Залеглих податків є 7.380.84 зол.; персоналові належиться за виконану роботу 2.400 зол., а це все тільки тому, що претенсії Музею до чиншівників дійшли разом з п. Новаківським до 14.000 зол.!

Місія й ексмісія великого мистця.

СВОЄРІДНА СЕНЗАЦІЯ.

За останній тиждень Львів має своєрідну сензацію. По місті пішла звістка, що мистця О. Новаківського виселяє „Національний Музей“, якого опікуном є митр. Шептицький, дотеперішній опікун і меценат О. Новаківського. „Діло“ помістило голос одного з найпалкіших речників Новаківського, щоб дістати прилюдне спростування від „Нац. Музею“. Всі, що ближче стоять до тих справ знають фактичний стан. І мабуть тому кампанія в обороні Новаківського перейшла на сторінки польської преси. „Газета Поранна“ вчить нас патріотизму, „Курієр Львовскі“, що так дуже журиться розвитком нашої культури просто глузує собі з неї. „Лякаюсь — пише там теж анонім — що коли бракне там (у галерії сучасного малярства Нац. Музею) образів Новаківського, директор Свенціцький буде у поважному клопоті, чим заповнити стіни“.

Ця апольогія у „Курієрі Львовскім“ починається характеристичною фразою: „Олекси (!) Новаковскі не шукає розголосу, живе осторонь людей у самотній своїй робітні, присвятившись виключно мистецтву“. А проте не було досі на нашому ґрунті мистця з більшим хистом до реклями.

СВОЄРІДНІ ОБОРОНЦІ МИСТЕЦТВА.

Сям-там чуємо від деяких наших громадян щиротепле обурення: „Як можна заслуженого мистця викидати на вулицю!“ Гадав би хто, що це обурення подиктоване зрозумінням яку то велику цінність має для народу мистецтво. Тимчасом на наших очах пропадає у найгірших злиднях кільканацять наших першорядних мистців, які не можуть продавати своїх образів навіть по 50 і 30 зол.

Що більше, деякі талановиті учні самого Новаківського не мають навіть на прожиток; двох із них нпр. копали землю при вирівнюванню „Лугового Городу“ за 2 зол. денно!

Новаківський із щедрим жестом після судового процесу **за ціну 8-літнього комірного передає до Нац. Музею — свій автопортрет!**

Всі наші мистці заздрять Новаківському. Новаківський зумів так улаштуватись, що дістає замовлення на портрети, за які серед такого бідолашного громадянства як наше, дістає сотні долярів і то дістає їхналєвго раніше, заки роботу викінчив. Новаківський користується якнайтеплішою опікою Митрополита, якому завдячує прегарне велике мешкання з 5 кімнат і опікою цілого „Т-ва прихильників мистецтва“.

Т-во це видало недавно прегарну його монографію, душа цього Т-ва п-і І. Левицька збудувала для Новаківського хату в Дорі, саме тепер ходить по Львові цілий комітет пань збирати жертви на ікону, яку малюватиме Новаківський для св. Юра, і яка коштуватиме 18.000 зол.

ЗАКУЛІСОВІ ХОДИ.

Чи справді хто повірить, що думка про ікону повстала в серцях побожних громадянок, які не мають до чого в церкві молитись або що св. Юр такий бідний, що на його прикрасу мусить складатись громадянство? Чи не вражає кожного майже гротесковий збіг обставин, що саме тоді, коли польська преса бідкає, що українська суспільність не вміє оцінити такого мистця як Новаківський, львівські добродійні пані обіцюють йому на кілька літ постійну місячну платню по 500 зол., щоб він тільки зволив приготовити задуманий ним образ Все це вимагає коментарів, без яких люди необзнайомлені з ріжними закулісовими ходами нічого не розуміють.

Новаківський належить до рідкого типу мистців. З малярським розмахом і темпераментом єднає він хист практичної дипльоматії, якої може йому позаздрити неодин купець. Не від нині люди оповідають цілі анекдоти про всі ті митарства, яких мусить уживати покупець або установа, щоб видобути від Новаківського заплачені вже образи.

Увесь конфлікт із „Національним Музеєм“ вийшов саме з тої тактики. Новаківський оцінює свої образи по вподобі на велитенські суми, ще й не хоче з ними розстатись. Варта послухати, як він говорить про свою творчість! Мікеальанджельо або Леонардо да Вінчі це йому пара, і хоч були геніяльні таки моглиб були дещо від нього навчитись!

НЕОЦІНЕНИЙ ГЕНІЙ.

І тут доходимо до того основного питання, яке єдине нас у даному випадку цікавить і довкола якого обертається вся тактика та всякі нарікання Новаківського — „жертви суспільної невдячности.

Серед найбільш культурних народів бачимо Ґоґенів і Ван Ґоґів, що вмирають з голоду непризнані. Одна з найсутніших рис великого мистця це саме зрозуміння, що сучасні його зрозуміти не можуть і що він мусить вибирати між свобідною творчістю без огляду на матеріяльні обставини і вигідним становищем загально-шанованого, добре забезпеченого маляра.

Новаківський хотів би поєднати ці дві зовсім протилежні позиції і треба признати, що хвилинами не знаємо з ким маємо до діла: із золотим тельцем, довкола якого скачуть жреці, чи з неоціненим ґенієм.

Можемо до глибини душі спочувати кожному малярeві, що мусить розставатись із своїм твором. Можемо признавати його велитенський талант, але не можемо нічого порадити на те, що кожна людина мусить продавати плоди своєї праці, коли хоче з них жити.

НАШЕ ГРОМАДЯНСТВО І ТВОРЦІ.

Тисячі мистців булиб щасливі, якби могли передавати свої твори до свого Національного Музею за хату і харч. Коли-ж наш Нац. Музей роками робить заходи, щоб він зволив дати якусь свою річ на рахунок комірного, тоді він роками прикидається наївним, як скупар, що сидить на бочці з золотом і кричить, що вмирає з голоду! Треба признати, що у великій мірі вина тут тих деяких наших громадян, які оточили його авреолом і призвичаїли до метод, які ніяке інше громадянство не стерпіло би.

Новаківський домагається умовин праці і цін понад сили нашого громадянства. Пригадаймо працю Франка і його долю у тому самому Львові. Коли Франкові під кінець життя купили земляки хату, то місяцями працював він серед неогрітих стін і був би їх гриз, якби можна було жити вапном і цеглею. На великого мистця нашої прози Стефаника ніхто не збирав ювилейного фонду; Мартович жив і вмер як собака; Карманський ледви міг дістати 200 зол. гонорару за свої збірки і досі вчителює на провінції.

А мистці?

Один із найоригінальніших мистців М. Бутович, єдиний із сучасних наших малярів, що вміє поєднати европейську техніку з чисто національними сюжетами, дослівно гине з голоду на чужині. П. Холодний наш заслужений діяч і мистець жив роками у Львові тільки з одній кімнатці, яку сам оплачував.

Реєстр цей безконечний.

Досі серед наших бідолашних обставин Новаківський мав випадкове щастя, що від довших літ користувався опікою такого мецената як митр. Шептицький і нечуваною досі спочутливістю для своєї особи деяких кол нашого громадянства. Обставин його праці не можна в ніякому разі порівняти з тією тяжкою боротьбою, яку мусіли звести на рідному та чужому ґрунті за хліб насущний такі мистці як Труш, Архипенко, Грищенко, Андрієнко, Глущенко, Панькевич, Северин, Зарицька і тих десять інших, що голодують нині тут у Львові надто горді, щоб простягнути руку і надто чесні, щоб організувати довкола себе цілі добродійні імпрези для ратування їх мистецьких цінностей.

ОБЛУДНА ЛЕҐЕНДА.

Слава Богу маємо вже нині стільки знавців мистецтва, що вміємо оцінити величину і заслуги Новаківського і водночас знаємо, що ані наше сучасне ані львівське мистецтво на його особі не кінчиться. Непризнаний нашим громадянством його маєстат і кривди заподіяні його талантові це одна з цих облудних леґенд, які поширюють тільки ті наївні особи, що їм він сміє оповідати всякі фантастичні історії.

Ексмісія не тільки великого мистця, але й малої людини — прикра річ і всі симпатії стоять тоді на боці того, кого викидають з хати. А проте місія мистця ще більша річ, — головно тоді, коли сам він на неї покликується.

Той, хто має претенсії, щоб шанували його величину не може знижувати себе до рівня малих, дрібничкових людей, що живуть крутійствами. Мистець може робити зі своїми образами, що хоче і вільно йому заявити, що ними не торгує. Але коли починає ними торгувати, тоді мусить триматись принципів загально принятих у чесній торгівлі і не торгувати при цьому своїм великим іменем. Новаківський роздув своє імя, свої заслуги і ціни своїх образів до таких фантастичних меж, що вдесятеро багатше громадянство ніж наше не моглоб його оплатити. Коли-ж його оплачує, робить це з кривдою для інших

М. Рудницький.

Німецька преса про візиту прем. Ґембеша у Варшаві.

Німецька преса присвячує побутові прем. Ґембеша у Варшаві цілі сторінки та привязує до тої візити далекосяглі політичні пляни. „Дер Анґріф“ пише, що ця подорож буде мабуть помітним кроком наперед наддунайської політики. Польща дала новий доказ, що веде свою закордонну політику самостійно, коли не завагалася запросити премієра держави, що змагає до ревізії мирових договорів і є явним противником держав Малої Антанти. Німецька преса здогадується, що тепер Польща не заключить політичного договору з Мадярщиною, але не виключає тієї можливости в майбутньому.

Візита Ґембеша — пише „Фелькішер Беобахтер“ матиме вплив на дальшу політику в середущій і східній Европі. Польща і Мадярщина не мали і не мають ніяких суперечних політичних інтересів. Навпаки! Обі держави бажають спільного кордону. „Дер Анґріф“ пригадує теж претенсії Польщі до Чехословаччини.

Кореспондент „Берлінер Тагеблятту“ з Будапешту заявляє, що ціла мадярська преса вже дивиться на новий союз держав від Північного до Середземного моря. Кореспондент аналізує причини і наслідки візити Ґембеша. Европейська політика стала еластичніша і рухливіша з хвилиною, коли Польща відкинула проєкт східного Льокарна, звільняючися від заскорузлої системи французької політики, наблизившись до Німеччини та захитавши свій союз з Румунією. З цієї то причини для Польщі і Мадярщини можуть повстати корисні наслідки тимбільше, що Польща не ратифікувала договору у Тріянон. Крім того Польща у своїм меморіялі у справі східного пакту заявила Франції, що не буде ґарантувати південних кордонів Чехословаччини. Цього факту прилюдна опінія не знає. Він має тим більше значіння, що підтверджений документом. Одним словом німецька преса снує дуже цікаві пляни в середущій Европі, навязуючи до візити Ґембеша.

Будапешт, 22. 10. ПАТ. Мадярська преса присвячує дуже багато місця візиті прем. Ґембеша у Варшаві. Заперечує вістки про політичний союз Мадярщини з Польщею.

Як створити або розбудувати варстати праці для наших людей.

ДЕЩО З ПРАКТИКИ ОДНОГО ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.

(Стаття в порядку дискусії.)

У статті „Діла“ ч. 25 взиває п. Чернецький наших промисловців, щоби вони ділилися публично досвідами, що їх зібрали при веденні своїх промислових підприємств. Бо теоретичні міркування мають вправді свою вагу, але практика опрокидує нераз і найкращу теорію.

Ідучи за його закликом, хотів би і я поділитися з нашим загалом своїми поміченнями за 10 літ праці в нашому промислі. На мою думку ми завчасно взялися до промислу. Бо творення і розбудова промислу серед якоїнебудь нації вимагають відповідної підготовки і відповідного наставлення суспільности до рідних виробів. А в нас тої підготовки з хвилиною творення перших промислових варстатів не було. І свідомости про необхідність підтримування рідних виробів — розуміється з виїмками — ще й досі нема.

Причини того явища: і психольогічні і матеріяльні і всякі інші, що їх дуже влучно навів п. Билина у своїй статті з дня 1. вересня. Вправді пишемо і говоримо багато про потребу розвитку рідного промислу, про самовистарчальність нації, про гасло свій до свого по своє, про консолідацію всіх національних сил і таке інше, але всі ті гарні гасла лишаються по більшій части в сфері самих міркувань. Наше громадянство — розуміється з виїмками — просто не хоче зрозуміти ваги рідних промислових станиць і з великими упередженнями відноситься до їх виробів, вишукуючи найріжнородніші причини — включно до чисто особистих — на оправдання свого негативного до них відношення. Одні з браку довіря, другі з обави, щоби, не дай Боже, наш промисловець не став завеликим богачем.

Кооперативні промислові підприємства є ще в остільки вигіднішому положенні, що їх обовязково мусить піддержувати торговельний апарат кооперації, розсіяний по цілому краю. Натомість приватні наші фабрички, позбавлені, з причини слабо розгалужених приватних купецьких торговельних станиць, можности розпрохати свої вироби — здані на більше або менше прихильне наставлення наших кооперативних осередків. І коли деякі з тих останніх завдають собі багато праці для введення на ринок рідних виробів, — не допускаючи з засади чужих фабрикатів до своїх складів, — то інші залежно від обставин, роблять менші або більші виїмки з тої засади. Зеднуючи селянина до заспокоювання своїх потреб у рідних кооперативних установах, рівночасно самі накидують тому селянинові чужі — а не рідні вироби. А як ці панове помиляються, коли думають, що селянине не здає собі справи з їхнього поступовання, про те свідчать листи селян, писані до Фортуни Нової.

Фабрика Фортуна Нова істнує вже понад 10 літ. Є це одинока українська парова фабрика солодощів на наших землях, яка своє модерне вивінування завдячує в великій мірі гр. Шептицьким. У підприємстві заанґажовані поважні капітали наших громадянських установ, як Земельного Банку і Народньої Торговлі. Фабрика докладає всіх зусиль, щоби йти з вимогами часу та впроваджує на ринок щораз то нові вироби. Пристосовуючися до вимог села, виробляє дві сорти найбільш уживаних кармельових цукорків, з яких друга сорта, так звана кравва, є на 45 зол. на 100 кг. дешевша від першої сорти. Зновже ціни першої сорти є зрівнані з цінами двох найбільших львівських чужих парових фабрик, які затруднюють кожна по звиж 300 робітників. Крім цукорків виробляє фабрика помадки, андрути, кухонну чеколяду (а незадовзі випустить на ринок і табличкову), і солодке печиво, разом понад 100 сорт. Фортуна Нова має також змогу виробляти вагоново мармоляду.

Здавалось би, що наша суспільність має великий вибір під оглядом заспокоювання своїх потреб на солодощі і то тим більший, що на якість наших виробів нема на загал нарікань. Також можна би думати, що фабрика, маючи заспокоювати потреби скажім лише 4-міліонового українського населення в Польщі — не буде могти наспіти з виконанням замовлень, навіть серед теперішної скрути.

А тимчасом що діється? Вже від кількох літ працює фабрика парою і то частинною всього двічи в тиждень. Її коштовні машини стоять невикористані, а робітники, яких так мозольно приходилося вишколювати за час 10-літнього істнування, не маючи відповідного і постійного заробітку, лише з трудом держаться установи. І коли ця фабрика бореться за істнування та жде на замовлення української суспільности, виросла в Станиславові жидівська фабрика цукорків Гельбанд, Світний і С-ка (Рубінґер). Того роду незареєстрованих ручних робітень є повно по цілій Галичині і не було би в тому факті нічого дивного, якщоби жидівський та одинокий власник тої фабрички п. Гельбанд, який вів її ще перед війною, а від двох літ враз зі своїм спільником п. Рубінґером не був заанґажував до неї нашого земляка м-ра Світного. Мгр. Світний за вкладом кількасот золотих одержав після наших інформацій — малий уділ у зисках тої жидівської фабрички на те, щоби цю, вже перед його приходом підупавшу фабричку, вирятувати з опресії при допомозі замовлень української кооперації. В часі, коли наші машини стоять через брак збуту безчинно, а робітники не мають заробітку і фабрика наражується на неслушне посуджування в злій волі супроти своїх вірителів, мгр. Світний за ціну марної провізії з проданого ним жидівського товару в українській кооперації, підриває до решти істнування нашої фабрики. А все це діється тому, що як злобні слухи у Львові доносять, мгр. Світний є свояком одного нашого визначного громадянина.

Ті, що підтримують цю жидівську фабричку можуть вправді на своє оправдання сказати, що вона оферує свої вироби на 10—15 зол. на 100 кґ. дешевше від подібних виробів Фортуни Нової. І це правда. Але на те позволю собі замітити таке: Передовсім є велика ріжниця між паровими фабриками і ручними робітнями, а вслід за тим ніяка парова фабрика, що є обтяжена ріжними соціяльними і публичними тягарами, не в силі зрівняти своїх цін із ручними покутними робітнями, які тих тягарів не поносять. Бо якби це було в засаді можливе, то не лише Фортуна Нова, а в першій мірі великі і заможні парові фабрики, яких ціни рівняються цінам Фортуни Нової, могли би за одним замахом повалити всі ручні робітні цукорків. По друге прошу не забувати, що Фортуна Нова, здвигнена при помочі капіталів українських меценатів і українських суспільних установ, дає розмірно поважні рекомпензати в формі насаджування українського промислу в своїй ділянці. Вона дає працю робітникам, дає жертви на народні цілі, піддержує національну пресу й ін. По третє, оскільки мова про тривкий розвиток нашого промислу на довшу мету і виповнення національної потреби, то цю ролю виконає чейже виключно українська станиця, від якої наш загал має право вимагати національного наставлення і деяких свідчень на користь нації, а в ніякім випадку жидівська, якої чейже наш нарід до своїх економічних надбань не зачислить.

Я нарочно спинився довше над повищою справою, бо вважаю її засадничою для всіх наших промислових підприємств. Толеруючи того роду виступи поодиноких наших громадян, дійдемо зчасом до того, що ріжні чужі фабрики будуть безплатно признавати уділи в зисках нашим людям за те тільки, що вони приєднають українських покупців. Також не є виключене, що будемо мати в одній бранжі по кілька і кільканацять клигаючих, а тим самим мало вартісних, бо нездорових і нездатних до життя однородних підприємств, підчас коли багато інших економічних ділянок буде зовсім неторканих, а їх опрацьовання полишиться на дальше чужим нашій нації підприємцям. Знаю, що дехто посудить мене в монополістичних тенденціях, але виразно підчеркую, що того рода монополізм, принайменше в часі, коли наш промисл зачинає поволи запускати коріння, уважаю за конечний. А конечний не тому, щоби істнуючі вже підприємці мали змогу набити собі кишені, бо на те при істнуючій від 1930 р. скруті зовсім не заноситься і ще в додатку в таких підприємствах, які, як напр. Фортуна Нова, заложені при помочі чужих капіталів, але на те, щоби вони, заінвестувавши чужі чи свої капітали, мали в заміну за свою ініціятиву, ризико та вложену працю бодай ту певність, що зможуть хоч частинно заморгизувати чи сплатити інвестиційні вклади та розвинути й удосконалити своє виробництво. А на те треба чимало часу, взявши під увагу, що не маємо вишколених фахівців і мусимо гірко здобувати власний досвід.

Думаю, що для правдиво підприємчивих людей є ще і так велике поле для праці й заробітку, коли зважити, що, як це заявив т. р. Шепарович на останньому засіданні Промислової Ради, на 1.000 артикулів, якими Центросоюз торгує, аж около 950 доставляють або виробляють чужинці. Отже нема покищо, на мою думку, найменшої потреби, щоби наші люди копіювали підприємства, які вже у нас істнують і які і так з причини браку збуту не мають заняття для своїх робітників. Бо таке копіювання, у нас зачинає вкорінюватися, не є ніяким „вершком“ підприємчивости.

Не менше шкідливим для розвитку нашого промислу є ще й таке явище: Наші промислові

ст[о]лиці можуть опертися лише на своїй суспільности. На сталий збут у чужих не можуть числити, бо чужі, розуміється, з вийманими щодо осіб і артикулів, беруть лише тоді наші вироби, коли мусять. А тому, що не всі наші вироби можна пізнати по зверхним познакам, бо це можливе лише при маркованім товарі, як прим. при паперцях Калини, то не один несовісний купець впроваджує в блуд наших відборців, насилуючи прим., як це знаю з досвіду, в пушки Фортуни Нової цукорки чужого походження. І підчас коли чужий купець старається всіми способами викручуватися від наших виробів і тим самим звужує для них поємність ринку навіть серед наших консументів, прийнявся у нас звичай, що деякі наші інтелігенти, ради куска принагідного хліба, — що його могли би здобути в інших чужих фабриках, які з нашим промислом не конкурують, а рівночасно доставляють свої вироби нашим торговельним централям, — приймають заступництва тих чужих великих фабрик, що конкурують з нашими, відносно молодими підприємствами. Завдяки тому збут рідних виробів ще більше маліє, бо такий заступник має звичайно свої впливи і знайомства, а підтримуючи їх аргументом, що також мусить жити, добуває замовлення на чужі вироби зі стратою для рідного виробництва. Буває також і таке, що такий наш інтелігент дезорієнтує відборців, оправдуючи своє поступовання тим, що і в його, себто в чужій фабриці, яку він заступає, працюють наші люди, хоч сам знає, що, абстрагуючи від того, що характер тої фабрики національно чужий, нераз крім фірмана або якого сторожа, ніхто інший з українців в тій великій фабриці не має праці.

Тому коли поважно застановимося над розвитком рідного промислу, то не можемо не признати, що так українець спільник чужинецької фабрики як і українець-заступник чужинецької фірми завдає чималий удар нашому виробництву, позбавляючи його через підривання збуту — кардинальної основи його істнування. Коли ще додати, що не лише чужі фабриканти доповнюють нераз „до комплету", з власної ініціятиви, артикули, що їх виробляють рідні фабрики та що багато консументів без ніякої принуки купують самі чужі вироби, тоді будемо мати приблизний образ того, скільки збуту убуває нашому виробництву.

Що мої нинішні завваги дотичні неслушного підривання істнування наших промислових варстатів через наших власних земляків — не є цілком позбавлені рації, нехай на доказ цього послужить маленький приклад, узятий з жидівської практики: Знаю особисто жидівського інжиніра у Львові, що довгі літа заступав познані німецькі фабрики на тутешнім ринку і з того заступництва виключно жив. Нині, коли панує гітлерівський режім, цей інжинір, хоч сам без майна і утримання, а в додатку жонатий, покинув ті заступництва і шукає нових способів прожитку, бо не має лиця показуватися між жидівських покупців з товарами німецького походження. І це роблять жиди, які на загал мають марку великих матеріялістів!

Вкінці хотів би я зазначити ще одно, а саме: Переглядаючи нашу пресу, бачу в ній дуже часто впадаючі в очі оголошення саме тих чужих фабрик, що конкурують з нашими варстатами, натомість находжу дуже мало анонсів всіх інших чужих фірм, які стоять у поважних звязках з нашими торговельними установами. На це вже звернув увагу і один селянин, лист якого маю у себе. На мою думку повинна наша преса, яка також переходить свої люте время, змодифікувати дотеперішний спосіб реклями чужих фабрик та, закидаючи анонсовання чужих, конкуренційних з рідним промислом підприємств, шукати за посередництвом наших торговельних централь відповідної рекомпенсати в анонсах тих чужих фірм, що є доставцями тих централь. Бо чи не виглядає воно дивно, що лише тим чужим установам, що конкурують з нашими, залежить на реклямі в наших часописах, коли 950 інших чужих доставців, які з рідним промислом не конкурують, за таку рекляму зовсім не дбають. Таким чином не лише наша преса здобула би собі поважне джерело доходу, але також і ріжних наших громадян, що своїми особами дезорієнтують як спільники або агенти чужих конкуренційних фабрик, наших покупців, можна би при допомозі наших торговельних централь примістити в тих чужих установах.

Ділячись моїми поміченнями з нашим громадянством, зробив я це тому, що порушені мною питання стоять на перешкоді розвиткові нашого промислу. Вони відстрашують наші правдиво підприємчиві одиниці від закладення нових промислових варстатів, а наших маючих людей від інвестування в промислі своїх капіталів. Одначе все таки я далекий від того, щоби твердити, будьто би наша суспільність не мала права ставити вимог до наших промислових станиць. Навпаки! Вони як такі, що мають служити своїй суспільности, повинні прямувати до чимраз більшого удосконалення, примінюватися до вказівок хвилі та кожночасних обставин. Але з другої сторони думаю, що ті вимоги не можуть загрожувати істнуванню установи, яка працює хочби посередньо для добра своєї нації. При звичайному й вирозумілому взаїмному відношенні громадянства до рідного виробництва, а також повинно все бути головно тоді, коли нарід ставить перші кроки в промисловій ділянці, дасться не одно непорозуміння усунути дорогою взаїмних уступок. Але до того треба праці, праці і ще раз праці над нашим загальним економічним освідомленням. Бо державні народи хоронять свій початкуючий промисл при помочі охоронних мит і всяких інших засобів, а ми, як недержавна нація, можемо протиставити всім розбивачам нашого промислового фронту, і то як своїм так і чужим, лише наше свідоме купецтво і наше свідоме громадянство.

Коли, як слушно пише п. Чернецький у своїй другій статті, українська нація, що веде певну затяжну боротьбу за життеві, елементарні основи свого буття, не хоче далі бути тим погноєм, на якому буйно розквітає чужа і ворожа нам інтелігенція, то лише розбудова і скріплення нашої індустрії і торговлі зможе нас вирятувати від заглади. Буду дуже радий, коли мої помічення спричинять поважну, прилюдну дискусію і таким чином причиняться до прояснення нашої замряченої тепер економічної атмосфери.

Теофан Глинський.

Відкинули український виборчий протест.

Повідомляють нас, що львівське воєвідство рішенням з дня 19. жовтня ц. р. відкинуло протест проти виборів до міської ради у Львові у 7-ій виборчій окрузі. Воєвідство мотивує тим, що на протесті залишилося тільки 267 важних підписів, тоді як до зголошення протесту закон вимагав тільки 270 підписів. Протест підписало багато більше осіб, але доходження виявило, що 12 підписів було невласноручних. Таким чином три сумнівні підписи рішили про долю протесту.

Ще про процес за 25 тисяч долярів.

Спростування неправдивих вісток польської преси.

У звязку з відомим цивільним процесом Високопреосв. о. Митрополита Андрія з графинею Шенборн появилися в польській пресі неправдиві вістки про судовий процес між Ексц. о. Митрополитом Андрієм і Преосв. владикою станиславівським Кир Григорієм за ключ Богородчани. Як правний заступник Ексц. о. Митрополита стверджую, що взагалі ніяких судових процесів, а зокрема в справі Богородчан між обома владиками ніколи не було і нема.

Д-р Евген Гвоздецький.

—o—

Арештування терориста Михайлова.

Із Стамбулу наспіла вістка, що там вислiджено й арештовано голосного провідника болгарського революційного комітету Михайлова. Покищо держать його у переходовому арешті. Арештування стоїть у звязку зі слідством у справі марсельського атентату.

Михайлов є провідником терористичної організації ВМРО (Внутрішня Македонська Революційна Орґанізація). Він жонатий з голосною терористкою Менчією Карнучію, що перед кількома роками застрілила у віденському Бургтеатрі македонця Паніцу. Відома була свого часу афера, коли головний атентатчик на югославянського короля Влада Ґеорґієв задушив руками одного македонця, що напаствував Менчію, за що вона вдарила напасника в лице і він хотів її застрілити. Влада Ґеорґієв урятував їй життя, задушивши напасника.

Павеліч і Кватернік заперечують свою вину.

ТУРИН, 22. 10. ПАТ. Павеліч і Кватернік заперечили рішуче, наче би вони щонебудь мали спільного з атентатом у Марсель. Оба заявили, що останні тижні пробели в Італії.

Комуністична централя у Відні.

Віденська поліція викрила після довгих глядань комуністичну централю, що займалася поширюванням комуністичних відозв, друкованих у Чехословаччині. Арештовано 25 комуністичних агітаторів. Підчас облави придержано теж багато гітлерівців.

Торговельний договір Японії з Німеччиною.

ПАРИЖ, 22. 10. ПАТ. „Дейлі Геральд" повідомляє, що Японія заключила з Німеччиною взаїмний торговельний договір. Німеччина буде спроваджувати з Японії річно міліон тон сої; Японія буде довозити з Німеччини муніцію і технічні вироби. 500 німецьких інжинірів летить вже в 1935 р. до Японії.

Летунські катастрофи.

БЕРЛІН, 2. 10. ПАТ. На летовищі коло Мінхену упав літак, яким кермував відомий німецький летун зі світової війни Бенінґ. Летун помер у шпиталі.

БУКАРЕШТ, 22. 10. ПАТ. Недалеко Альба Юлія зударилися два військові літаки. Один летун згинув, другий врятувався легкопадом. Оба літаки розбилися.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— На залізничому шляху Пекин—Мукден хунхузи перекинули поїзд. Багато осіб убитих і ранених. 5 манджурців і двох японців бандити забрали зі собою.

— У Дебліні дійшло між республиканцями і фашистами до кровавих сутичок. 5 осіб і одна жінка тяжко ранені.

— В Атенах арештували ватагу Каратапазіса, яка 6. листопада 1933. р. виконала атентат на Венізельоса.

— Японський корабель Сако-Мару затонув зі 49 моряками внаслідок тайфуну.

—o—

НОВИНКИ

— Робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, пл. Капітульна 3, І. пов. Тел. 54-46. Приймає футра до перехову на літо. 1287 57-?

— Т-во „Народний Дім" у Перемишлі улаштовує свято в пам'яти [?] грудня ?? п. д-ра Теофіля Кормоша дня 28. жовтня 1934. в год. 6-ій вечором.

— Недбальство. У всенародніх школах у Городку біля Львова від місяця ніхто не вчить релігії. Катехит відійшов, наслідника ще нема а заступники може найшлись би, але чомусь досі нині і тих нема. І подумати тільки: 1) Чи справдані наші жалі ва редукції годин релігії? 2) Чи до такого недбальства дійшло би у поляків, 3) хто цьому винен?

— Відложення військової служби для учеників. Міністерство військових справ оголосило, що ученики середніх шкіл, які закваліфіковані підчас військ. бранки до категорії А і приходять до останньої кляси школи, осягають умовини до відложення військової служби. Зате ученики останньої кляси не можуть дістати такого відложення, хіба, що не здали ще матури, або будуть повторяти останню клясу.

— Виклад проф. Дмитра Дорошенка з Праги у Брн[і]. Комeнського вища школа народня у Брні улаштовує в жовтні та листопаді ц. р. серію викладів на тему чехословацьких культурних взаємин з усіми іншими славянськими народами в минулому й теперішньому часі. В рамцях цих викладів буде мати на запросини Чехословацько-

Українського Обєднання у Брні Дмитро Дорошенко, професор Карлового університету й українського університету у Празі, дня 24. жовтня ц. р. в год. 7 і пів веч. в Освітнім Домі у Брні виклад на тему: „Чехословацькі культурні взаємини з Україною“.

— **Україніка.** В катальонському місячнику „Ль Аппель Катальон“ (ч. 9.), що виходить у Женеві французькою і катальонською мовою, вийшла стаття п. Ганни Чикаленко на тему „Віктор Катала в оцінці українки“. В. Катала — псевдонім катальонської письменниці п. Катерини Альберт, яку п. Чикаленкова порівнює з Марком Вовчком щодо її значіння та літератури. Текст подано французькою й катальонською мовою, портрет письменниці ілюструє статтю.

— **Мешкальні доми.** Скарбова влада рішила, що мешкальними домами треба вважати будинки, яких 2/3 ужиткової поверхні служить мешкальним цілям. Мешкальними кімнатами треба вважати м. ін. кухні, нижі й алькирі.

— **Пашпортові пільги.** Міністерство внутрішніх справ уповажнило старовства видавати пільгові пашпорти за оплатою 80 зол. на 4 тижні. Пашпорти будуть видавати старовства без огляду на маєтковий стан і конечність виїзду. Крім того треба заплатити 5.50 зол. на стемплі до прохання.

— **Припинили діяльність читальні „Просвіти“ в Стояновi.** Адміністраційна влада припинила діяльність читальні „Просвіти“ в Стоянові, мотивуючи це тим, що діяльність читальні виходила поза рямки статуту.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні Держ. Клясової Льотерії впали виграні на такі числа: 20.000 зол. на ч. 138656. 10.000 зол. на ч. 99958. 5.000 зол. на ч. 140254. 1000 зол. на ч. 10065, 1522290. 2000 зол. на ч. 2224, 63841, 140237. 500 зол. на ч. 12230, 79581, 80151, 90352, 132187, 163185. 500 зол. на ч. 72708, 145000, 146253, 148660. 400 зол. на ч. 34187, 42035, 88432, 91150, 100880, 117280, 119341, 155574, 171819. 400 зол. на ч. 7972, 11700, 13627, 28674, 28264, 42145, 54309, 55567, 96238, 117207, 142400, 155668, 159325, 162847, 176699. 200 зол. на ч. 43158, 60533, 69921, 132154, 137878, 142027, 158852. 200 зол. на ч. 14139, 47567, 67673, 130060, 131314, 143621, 147896, 171790, 176022.

— **820 випадків червінки.** Пошесть червінки в краю не вгасає. Минулого тижня воєвідські уряди здоровля зареєстрували 820 випадків червінки на терені Сх. Галичини і Волині.

— **Ошуканства з інвалідською рентою.** У станиславівськім окружнім суді відбулася карна розправа за ошуканство і надуживття урядової влади проти Парані Князевич в Раківці, громадського писаря Дмитра Сеньчака і війта Дмитра Лущика. Прокуратор закинув Парані, що роздобула в громаді фальшиве свідоцтво, що її мама живе, хоча перед кількома місяцями вмерла. Цей документ предложила в почтовім уряді в Надвірній і на тій основі виплачувано їй два місяці інвалідську ренту, якої не мала права діставати після смерти матери. Сеньчака і Лущика потягнено до відповідальности за безправне видання того свідоцтва. Обох засуджено по півтора року вязниці, а Параню Князевич на 6 місяців.

— **Нічний сторож спричинив пожежу.** У Постоловій (пов. Тернопіль) згоріло господарство Павла Філіпова. Згоріло 117 кіп пшениці, 53 копи гороху, 100 кіп сочевиці та молотілка, загальної вартости около 10.000 зол. Слідство виявило, що нічний сторож Карло Янішевський, який тої ночі вартував при стиртах, розпалив був вогонь, щоби собі спекти бараболь. Сильний вітер поніс іскри на стирти й усе збіже пішло з вогнем.

— **Поворот після 18 літ.** В Тернополі придержано 41-літнього Амвроза Бучковського, якого ще в 1916 р. забрали з Козової пов. Бережани російські війська як візника до Росії, де перебував досі. Тепер большевицька влада виселила його як чужинця біля Підволочиськ, звідки прийшов пішки до Тернополя. Його відставлено шупасом до родинного села.

— **Кравева хроніка.** В Дрогобичі посварився вояк із Самбора Волод. Стадло зі свояком Іван. Вишневським і багнетом пробив його на смерть. — Карний суд у Львові засудив на два роки вязниці Антона Крочак зі Сокільник за вбивство свого товариша. — Директором державної гімназії в Сокалі іменований проф. Вілек зі Львова. — В Журавці пов. Рава Руська застрілив хтось вечором Івана Цала, що стояв на подвірю. — Іван Винар у Болхівці пов. Сянік розбив голову свому батькові, ударивши його колом по голові.

— **Арештування в 20 п. п.** Краківська жандармерія перевела ревізію грошевої господарки в 20 п. п., яка виказала значні неправильности. У звязку з тим арештовано кілька осіб з інтендатури.

З дороги життя.

У світі помилок.

Чудний той світ театральних куліс, світ оман, помилок і непорозумінь і чудний той народець, що його заселює...

Виснажлива нервова праця, невпинне оббивання між твердою дійсністю і крайньою уяви, між життям і ролею, що витворює у висліді страшні ситуації. Нпр. Отельо за кулісами заставляє у експреса годинник, а ліричний амант посилає реквізитора по 1/10 бонґу за 1 зол. 15 сот. Усі ті контрасти відбиваються на нервах, власті театральників і ведуть до ситуацій, з яких важче вийти, ніж зі сцени у Т-ві Лисенка.

В р. 1864 грав театр „Бесіди“ в Коломиї „Марусю“ Квітки-Основяненка.

В часі антракту молодь, бючи брава, домагалася конче появи автора на сцені. Чи хотіли вони побачити самого Квітку, що тоді вже 11 років лежав у гробі на Холодній Горі в Харкові, чи автора перерібки, себто Ґолембйовського, що теж мабуть вже не жив — не можна було знати. На всякий спосіб один з акторів вийшов на сцену і вклонився.

Так роблять в Америці із Шекспіром.

Відси пішла була навіть по краю чутка, що сам Квітка-Основяненко був у Коломиї на виставі своєї песи.

І ще раз було непорозуміння із прізвищем Квітки. Було це мабуть у 1900 р. Стадник що вечора збирав рясні оплески, як знаменитий танцюрист. Театр грав у Бучачі, де делегатом „Бесіди“ був нотар Телішевський. Одної днини появилися на місті оповістки, що заповідали виставу. „Сватання на Гончарівці, оперета в 3 діях Йосифа Стадника“ з додатком, що виставу закінчить козак в 4 пари укладу Григорія Квітки-Основяненка.

Телішевський лютився, Стадник опоганів, а весь Бучач реготався...

Був час, коли в кожному театрі процвітала поезія. Багато акторів стало писати вірші, мабуть із розпуки, як гімназисти, коли не знають, чи вмирати.

Так нпр. Даньчак-добряга написав якусь елегію, що зачиналася:

О, ти місяцю сизокрилий!...

Теодор Вовчак забув на столі в мешканні поезію свою, що так виглядала:

О, ви мари сонні,
Чи я биджу,
Чи я сиджу —
Я сам не розумію...

Його співльокатор заніс твір до театру і читав артистам. Твір мав такий успіх, що Вовчак, розгніваний, побив свого недискретного товариша.

Тиберій Горобець.

— **На 415 смертних присудів 98 прц. помилувань.** Від початку істнування незалежної чехословацької держави до кінця минулого року видано на терені Чехословаччини 406 смертних присудів. Однак страчено тільки 9 осіб. Між страченими не було ні одної жінки. Отже із загального числа смертних присудів виконано тільки 1.75 проц. Характеристичні дані до порівнання з юстифікацією інших держав.

— **Злука двох щоденників.** Відомий орган Гуґенберґа „Дер Таґ“ перестав з днем 23. ц. м. виходити як окремий часопис і стане складовою частиною щоденника „Берлінер Льокальанцайгер“. Теперішній наклад щоденника „Дер Таґ“ доходить „тільки“ до 42.000, підчас коли перед гітлерівським режімом мав 80.000 накладу.

— **Горить корабель.** Німецький товаровий корабель, що находиться 200 км. на північ від Ріо де Жанейро, находиться в небезпеці і кличе радіотелеграфічно на поміч. В ночі вибухла на ньому пожежа, яка поширюється на цілий корабель.

— **Жіночі посади в Англії.** В Англії видано нові службові приписи для державних урядничок. На основі тих приписів державні посади можуть займати тільки незамужні жінки або вдови. Замужна жінка може заняти урядову посаду тільки вимково і за дозволом вищої влади.

— **Незвичайний ордер.** Гумористичні переживання описує голяндський автор д-р Фабріціюс зі свого побуту в Сіямі. Він має в столиці цього краю, Бангкоку, гарну віллю, де залюбки плекав гарні екзотичні голуби. Одного разу король Сіяму, переїздячи попри віллю, побачив ті голуби і прислав свого маршала двору з запитом, чи не міг би ті гарні птахи побачити зблизька. Д-р Фабріціюс подарував королеві найкращу пару голубів. За кілька днів король, реванжуючись за дарунок, переслав йому ордер білого слона, що є найвищою сіямською відзнакою. Голяндський автор уважав це за дуже велику честь і носив відзнаку по місті. Але як досі ніхто не звертав на нього уваги, так тепер гурми гарних сіямських жінок, особливо дівчат почали ходити за ним, усміхаючись привабливо. Це його сильно бентежило і він перестав виходити з дому. Однак і тепер сіямські дівчата не давали йому спокою і вистоювали перед його віллею, немов чогось дожидаючи. Вкінці голяндець довідався, чому сіямські жінки так ним зацікавились. Ордер, який він дістав від короля, надавав йому право мати 20 жінок. Кандидатки на жінки самі тепер зголошувались.

— **Смерть великого видавця.** Помер мин. тижня у Берліні один із найвизначніших видавців XX. віку С. Фішер. У 1886 заснував він видавництво, присвячене виключно літературі. У нього дебютували всі чільні німецькі письменники і він перший зумів оцінити великих північних авторів, яких твори видавав в німецькому перекладі, як Ібсен, Бернсон, Банг, Йонас Лі, Ґарборґ. Коли прийшов до влади Гітлер Фішер, як жид, утратив свободу при видаванні творів; цензура почала обмежувати його працю. Расістських мало талановитих авторів не хотів він видавати. Все-ж уряд не знищив його як Моссого або Ульштайна і хотів, щоб він працював далі. Фішер помер у 75 р. життя.

— **Ріжні вістки.** У Берліні знову сконфіскували продажу „Дейлі Телеграф“ за статтю про лідерів расизму; цю англ. ґазету конфіскують у Німеччині вже четвертий раз. — За вересень совітський уряд зробив в Англії замовлень на 1.110.418 фунт. шт. — У Москві помер відомий хірург проф. Розанов. — Від 1925 р. число жидів у Німеччині знизилось усього на 65.000 осіб; разом є їх усіх іще 500.000; 40.900.000 протестантів і 21.200.000 католиків. — Над Филипинами гуляв тайфун, що спричинив величезні шкоди; зруйнованих 10.000 домів; потонуло 7 пароплавів. — Підчас земних робіт в околицях Берліна відкрито руїни села, що належать до камяної доби. — Коні Аґа-хана виграли цього року на франц. перегонах 4 міл. фр. — Померла донька винахідника швальної машини Зінгера і залишила 95 міл. фр.; цю суму розділили між 11 членів її рідні і 17 приятелів, між якими є теж одна париська модистка.

ДИВОГЛЯДИ.

МІСТО З ТЕМПОМ

У совітському „Літературному Ленінграді“ товаріщ Семьонов описує „нову українську столицю — Київ“:

„Імперіялістичні історики любили звеличати його як матір руських городів. Київ тепер росте, молодіє...

„Було таке собі спокійне місто. Небагато там було людей і ті не квапились. Поїзди приходили не часто. Можна було дістати кімнату. Тепер люди не ходять, а біжуть. Кімнату? Ніякою силою, тим більше кімнату в готелі. Живуть по 60 осіб в одній. Води? води нема. Нема енергії для освітлення. У трамвай сісти куди важче, ніж у Москві“.

Нема нічого, є зате „темпи“, що заступають усе інше. І ще щось... посеред киян — товаріщ Постишев.

ОСЕЛЕДЦІ СПИНИЛИ ПАРОПЛАВ.

Малий скандинавський пароплав вибрався цими днями в околиці острову Фальсе на ловлю оселедців. В одному місці не міг він рушитись, бо наїхав на таку масу оселедців, що вода подобала на густу юшку. Було з чим вертатись додому.

ЛІЖКО В КИШЕНІ.

На технічній виставі в Міляно оглядають відвідувачі модель ліжка з легкого металю, який можна скласти і сховати до кишені. Ліжко важить півтора кіля і витримує вагу 140 кіля. Коли хтось їде до чужого міста і не хоче платити готелю, може таке ліжко взяти зі собою і переспатись у переходових знайомих.

Спорт.

РІШАЮЧІ ЗМАГАННЯ ЗА ВХІД ДО ОКРУЖНОЇ ЛІГИ СЯН — ПОГОНЬ У ЛЬВОВІ.

Змагання Сян — Погонь (Стрий), що мали відбутися минулої неділі в Бориславі, в останній хвилині відкликано тому, що Сян і Чуваї, обі перемиські дружини, запротестували проти визначення змагань у Бориславі, уважаючи що Борислав, лежить за близько Стрия і Самбора, обох зацікавлених у висліді тих змагань. Тому рішаючі змагання Сяну і Погоні визначено на найближчу неділю, себто 28. п. м. Відбудуться вони на грищі Погоні в год. 11. передполуднем.

II. СОКІЛЬСЬКИЙ ГУРТКОВИЙ БІГ НАВПРОСТЕЦЬ ЛЬВОВА.

До бігу, що відбувся 21. п. м. на площі С-Б., ставило 52 змагунів з 4 сокільських товариств. — Вислід такі:

2 км. побратими:

1. С.-Б. І. — 5'56" (Корейба, Ковачок, Сокільський, Тиховський).
2. С.-Клеп. + С. III. — 6'01" (Клепарів: Круль, Пезюшак, С. III. Фишин, Кулечко І.)
3. С.-Б. III. — 6'11" (Жарський, Когут, Будзиновський, Савик).
4. С. III. — 6'16".
5. С.-Б. II — 6'30".
6. С. IV — 6'32".

Найкраще прийшов до мети гурток С.-Б. III. з проф. Жарським.

1 км посестри:

1. С.-Б. І. — 4'06" (Огдій I., Заборська, Лучин Пасічник).
2. С.-Б. II — 4'17" (Михаленич, Сорока О., „Катруся", Сорокова).
3. С. V. — 4'44" (Сорока, Ясиньовська, Попадій, Соронович).

1 км. учасники:

1. С.-Б. І. — 3'15" (Лідняк, Лесик, Павлюк, Леонтій).
2. С.-Б. II. — 3'27" (Петро, Остап, Стрілів, Всеволод III.)
3. С. IV. — 3'39" (Степан І., Білий, Мирон, Степан II.).
4. С.-Б. III — 3'40"5.

Дуже гарно держався гурток С.-Б II.

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ У ВІДБИВАНЦІ.

Посестри:
С.-Б. — С. IV. 7 : 0 (15 : 6, 15 : 12).

Учасники:
С.-Б. II. — С. IV. 2 : 0 (в. о.).

Побратими:
С.-Б. (учасники) І. — С. III. — 0 : 2 (8 : 15, 9 : 15).
С. IV. — С.-Б. — 2 : 0 (15 : 10, 10 : 17).
С. III. — С. IV. — 2 : 1 (15 : 13, 13 : 15, 15 : 5).

КОЖНА УКРАЇНСЬКА УСТАНОВА: читальня, кооператива, кружок „Р. Ш.", Сокіл чи Луг — повинна заабонувати для своїх членів „Діло". Видаток, зложений на передплату „Діла", оплатиться кожному товариству сторицею.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.

Вівторок, 23. X. год 7·30 веч. „Чужа дитина".

Середа, 24. X. год. 7·30 веч. „Чужа дитина".

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 23. X. год. 7·30 веч. „Якби я хотіла".

Середа, 24. X. год. 7·30 веч. „Любко то я".

Кіна.

АПОЛЬО: „Федора" (на осн. Вікторa Сарду).

АТЛЯНТИК: „Чар віденського вальса" (Лео Слезак, музика Штравса).

ВАНДА: „У тайній службі", „Сховайте ваші смутки!" (Фліп і Флап).

ГРАЖИНА: „Кво вадіс".

КАСІНО: „Твої уста говорять неправду" (Норма Шірер).

КОЛІСЕЙ: „Жінка - орхідея", ревія Пара жовнірчиків".

КОПЕРНИК: „Імператриця" (Марлена Дітріх).

МАРУСЕНЬКА: „Імператриця" (Марлена Дітріх).

МІРАЖ: „Нібелюнги".

МУЗА: „Чібі".

ПАЛЯС: „Чи Люцина це дівчина" (Сноєрсьва, Бодо, Цвіклінська)

ПАН: „Бунтівник" і ревія.

ПАСАЖ: „Сліди на світанку" та ревія.

РАЙ: „Катерина Велика" (Елисавета Бергнер).

СВІТ: Його екселенція субект", Магараджа з Рампуру".

СОНЦЕ: „Американська трагедія".

СТИЛЕВЕ: „При замкнених дверях" і ревія.

УТІХА: „Рандеву із Віднем".

ХИМЕРА: „Весела Зузанна" (Ліліяна Гарвей).

Закордонне радіо.

Вівторок, 23. жовтня 1934.

Відень (506,8) 12.00, 22·15 Концерт, 17·25 Пісні й арії, 18·55 „Вільний стрілець" оп. Вебера. **Прага** (470,2) 16·20 Еспанський хор, 17·50, 21·30 Скрипка, 19·10 Популярні пісні, **Прага II** (249,2) 14·45 Рос. романси (сп. Ювеніцька), **Париж** (1648) 13·00 Симф. концерт, **Берлін** (356,7) 12·00, 16·00 Популярна муз., 18·40 Брамсові й Регерові твори. **Гайльсберг** (291) 17·25 Італ. арії, **Кенігсвустергавзен** (1571) 19·00 Рецитації та пісні євр. народів, 20·35 Лістові твори, **Мінхен** (405,4) 14·20 Солісти (спів, муз.), **Штутгарт** (522,6) 20·10 „Ріголетто" оп. Вердія, **Бреслав** (315,5) 20·10 Пісні хліборобів, **Будапешт** (550,5) 12·05 Військ. музика, 17·05 Сальон. муз., 17·30 Спів, **Мілянo** (368,6) 16·45 Для дітей, 20·45 „Віденська кров" оп. Й. Штравса. **Рим** (420,8) 20·45 Камер. музика (сольо: індійська співачка кн. Люшана).

Середа, 24. жовтня 1934.

Відень (506,8) 17·30 Пісні (Фукар, басбаритон), 19·20, 22·10, 22·50 Концерт, 23·45 Легка віденська музика **Братислава** (298,8) 12·35 Концерт, 19·10 Словацькі пісні, 21·30 Спів, **Кошиці** (259,1) 17·40 Чеські пісні, **Прага** (470,2) 11·35, 15·30, 19·10, 20·30 Концерт, 16·45 Для дітей, **Париж** (1648) 21·45 Пісоньки. **Атльона** (531) 21·30, 22·15 Спів, **Любляна** (569,3) 20·00 Опера, **Рига** (514,6) 17·40 Лотиські пісоньки, **Берлін** (356,7) 12·00, 19·15 Легка муз., 18·30 Шуманові твори, 20·10 Сол сти, 22·20 Сучасна музика, **Гамбург** (331,9) 17·50 Нар. пісні, **Кенігсвустергавзен** (1571) 15·15 Пісоньки для дітей, 19·05 Народні пісні й дуети, **Мінхен** (405·4) 14·20 Солісти, 17·50 Бахові твори, 21·00 „Приборкана гостируха" оп. Геца, **Будапешт** (550,5) 17·00, 22·20 Циг. музика, 19·30 Опера, **Мілянo** (368,6) 13·00 Оркестра, 17·10 Кам. музика, **Рим** (420,8) 20·45 „Дочка полку" ком. оп. оп. Доніцетія.

Львівське радіо.

Вівторок, 23. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Реклям. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·13 Метеорольогічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 12·45 Поезійки та байки для молодших дітей. 13·00 Полудн. денник, 13·05 Пісні: Ґаддї (сопр.), Джійм (тен.) з гр. па., 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Мікроревія з участю Ярошія, 16·30 Легка музика з гр. пл., 16·45 Скринька ПКО, 17·00 Камеральний концерт. 17·25 Чи сьогодні більше нужди, ніж давніше, 17·35 Пісні (Гебль-Ґарнава бас). фортепян, 17·50 Почтово-технічна скринька, 18·00 Львівський туристичний бюлетен, Сільва рерум, 18·05 Богема в містї мрій, 18·15 Фортепян, 18·45 Павло Казен — автор і перекладчик, 19·00 Пісоньки в супроводі фортепяну, 19·20 Актуальна балачка, 19·30 Мельодії зі звуковика „Музична вулиця" (гр. пл.), 19·50, 19·56 Спорт, 20·00 Віденські попурі від Штравса до Легара (музика, спів), 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Мандрівні птахи: Артисти за кордоном, 22·15, 23·05 Танк музика, 22·45 Вибух війни (спогади).

Середа, 24. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Реклям. концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Гр. пл., 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Пять хв. віри від моря, 15·50 Театр. місцевиня, 16·00 Концерт сальон. муз., 16·40 Для старших дітей: Рішення конкурсу: Перша жирафа в Польщі, Хвилина питань. 17·00 Концерт, 17·25 З фабрики над море, 17·35 Концерт хору ревелерсів „Весела пятка", 17·50 Спортовий порадник, 18·00 Наука стенографії, 18·15 Твори Рімського-Корсакова з гр. пл., 18·45 Інвестиції в боротьбі з безробіттям, 19·00 Легка музика, 19·20 Актуальна балачка, 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Концерт (музика, спів. Бічо, бас), 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт. 21·30 Літер. хвилини, 21·40 Спів (А. Міхаловський, бас), у супр. форт., 22·15 Гр. пл., 23·05 Танк. муз.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.24 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·04, Париж 34·90·50, Берлін 213·25, Цюріх 172·72, Амстердам 358·70, Прага 22·10, Італія 45·38, Нюйорк кабель 5·26 5/8, Нюйорк чеки 5·26 1/8.

Золото: Доляри 8·91—8·93, Франки фр. 34·20—34·60, Дукати 81·70—82·20, Корони 36·00—36·50, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·30, рублі 1·20, фльорени 0·70.

Акції та цінні папери.

Банк Польський 96·00·50 зол.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 22. жовтня п. р. кооперативам платив за:

		льоко Львів.
1 кг. масла десерового		2·50 зол.
1 л. молока		0·14 „
1 л. сметани		0·60 „
1 к. сира		3·60 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 21. до 25. жовтня п. р. включно платить своїм до ставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвірря птахоагенсарні „М. С." у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

Пантарки I кл.		за 1 кг.	1·25	зол.
„ II „		„	1·00	„
Індики та індички I кл.		„	1·13	„
„ „	II „	„	0·80	„
Молоді кури	I „	„	0·95	„
„ „	II „	„	0·65	„
Старі „	I „	„	0·85	„
„ „	II „	„	0·65	„
Качки	I „	„	0·85	„
„	II „	„	0·70	„
Годовані гуси		„	0·85	„

а від 25. до 27. жовтня п. р. включно:

Пантарки I кл.		за 1 кг.	1·25	зол.
„ II „		„	0·80	„
Індики та індички I кл.		„	1·13	„
„ „	II „	„	0·80	„
Молоді кури	I „	„	0·85	„
„ „	II „	„	0·60	„
Старі „	I „	„	0·80	„
„ „	II „	„	0·60	„
Качки	I „	„	0·85	„
„	II „	„	0·60	„
Годовані гуси		„	0·85	„

Тенденція слаба, на годовані гуси попиту нема.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ОГОЛОШЕННЯ

Сирий Білянс

Земельного Банку Гіпотечного

Спілка Акційна у Львові

на день 30. вересня 1934.

Чинний стан: Каса і суми до диспозиції в Банку Польськім і П. К. О. 134.542·68. Заграничні валюти 26.074·77. Цінні папери: а) державні позички 46.049·—, б) заставні листи 8.676·01 в) акції 5.147·60. Консорціяльні інтереси 33.589·50. Цінні папери заг. резерв. фонду 118.335·75. Краєві банки 11.244·72. Заграничні банки 27.500·98. Векслі 4,962.191·08. Біжучі рахунки (сальдо дебет). а) забезпечені 743.474·33, б) незабезпечені 74.463·06. Термінові позички 389.717·42. Дім 474.489·31. Кошти і т. п. 207.088·97. Агенції 107.096·99. Ріжні рахунки 1,897.709·51. Довготермінові гіп. позички 223.754·08. Ріжні довготермін. відділу 26.181·71. Разом 9,517.305·37.

Довжний стан: Власні капітали: а) акційний 5,000.000·—, б) резерв. 232.109·63 в) інші резерви 25.047·19, г) амортизаційний 160.930·—. Вклади: а) термінові 1,122.392·49, б) à vista 962.411·58. Біжучі рахунки (кред. сальдо) 314.517·88. Інкасові зобовязання 1.767·20. Реесконт 749.291·18. Заграничні банки 1.270·45. Відсотки, провізії і ріжні зиски 293.841·15. Агенції 107.524·49. Ріжні рахунки 290.458·76. Заставні листи 223.754·08. Фонд умореня заст. лист. 7.153·29. Ріжні довготермін. відділу 24.614·05. Разом Зол. 9,517.305·37. Ґарантії 5.861·—. Інкасо 25.731·38.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.